

VAI TRÒ CỦA AI ĐỐI VỚI CÁC DỊCH VỤ THƯ VIỆN TRONG TƯƠNG LAI

Một nghiên cứu khảo sát gần đây cho biết, hơn 60% thư viện đang tích cực lập kế hoạch để tích hợp trí tuệ nhân tạo (AI) vào các dịch vụ của thư viện mình. Một khía cạnh quan trọng của sự thay đổi này là hiệu cách AI có thể nâng cao các dịch vụ thư viện.

Mới đây, Ex Libris - một công ty thuộc Clarivate, chuyên cung cấp các giải pháp phần mềm cho thư viện đưa ra báo cáo có tiêu đề “Trí tuệ nhân tạo tạo sinh và tương lai của các dịch vụ thư viện” nhằm tìm hiểu các cơ hội và thách thức của thư viện trong môi trường công nghệ đang có nhiều thay đổi. Báo cáo chia sẻ dữ liệu mới và quan điểm của các thủ thư về sự tác động, thay đổi bối cảnh công nghệ AI tới thư viện trong tương lai.

Một số điểm nổi bật được đưa ra trong báo cáo, đó là:

Sự phát triển của AI tạo sinh

AI tạo sinh đại diện cho một bước tiến lớn của trí tuệ nhân tạo, có khả năng tạo ra nội dung hoặc dữ liệu mới thay vì chỉ xác định, nhận diện nội dung đơn thuần. ChatGPT của Open AI được giới thiệu vào năm 2022 đã đánh dấu một bước ngoặt, đưa AI tạo sinh đến với công chúng thông qua giao diện thân thiện với người dùng và khả năng đàm thoại được nhận biết theo ngữ cảnh.

Trong môi trường thư viện, AI đã và đang hỗ trợ các nhiệm vụ như: tìm kiếm nguồn tài nguyên thông tin, quản lý siêu dữ liệu và hỗ trợ học tập được cá nhân hóa. Mỗi quan hệ hợp tác giữa con người và AI giúp thúc đẩy năng suất, nâng cao khả năng ra quyết định và thúc đẩy sự đổi mới.

Tiềm năng của AI đối với giáo dục

Mặc dù có một số lo ngại liên quan đến vấn đề đạo đức, song sự lạc quan về tiềm năng của AI trong giáo dục vẫn tiếp tục tăng lên. Các tổ chức giáo dục đại học đang nhanh chóng thích nghi, tích hợp kiến thức từ AI vào chương trình giảng dạy để thúc đẩy việc sử dụng kiến thức một cách có trách nhiệm. AI đang được sử dụng cho các công nghệ học tập có sự linh hoạt, các trải nghiệm giáo dục mang tính cá nhân hóa và chấm điểm tự động, hỗ

trợ học tập liên tục và cải thiện kỹ năng đánh giá thông tin.

Nâng cao khả năng khám phá và trải nghiệm của người dùng

AI đang chuyển đổi các quy trình tìm kiếm và khai thác thông tin, cho phép người dùng đặt các câu hỏi và yêu cầu bằng ngôn ngữ tự nhiên và nhận được phản hồi có liên quan theo ngữ cảnh. Các công cụ như Primo Research Assistant giúp nâng cao trải nghiệm nghiên cứu bằng cách cung cấp các câu trả lời được bổ sung thêm các tài liệu tham khảo và liên kết trực tiếp đến các nguồn toàn văn.

Tại thư viện Universitat Oberta de Catalunya (Barcelona, Tây Ban Nha), các thủ thư đã thử nghiệm với Primo Research Assistant và các công cụ AI khác để đánh giá tác động của chúng đối với trải nghiệm tìm kiếm và người dùng. Chỉ trong ba tháng, tỷ lệ áp dụng tìm kiếm trong thư viện đã tăng từ 6,75% lên 11,63% và tỷ lệ hài lòng của người dùng cũng tăng lên 83,7%.

Giải quyết các thách thức về siêu dữ liệu

Những tiến bộ của AI trong tự động hóa siêu dữ liệu là rất đáng chú ý. Công nghệ này có thể tạo ra siêu dữ liệu phong phú và xác định sự liên quan giữa các nội dung khác nhau. Các công cụ như Trợ lý siêu dữ liệu AI Alma giúp làm phong phú hồ sơ thư mục, cải thiện khả năng tìm kiếm và giảm khối lượng công việc thủ công cho nhân viên thư viện.

AI hỗ trợ cho học thuật công bằng trong tương lai

Việc ứng dụng công nghệ AI cần dựa trên các nguyên tắc về quyền riêng tư, tính toàn diện và tính minh bạch. Bằng cách xây dựng các hướng dẫn về đạo đức, ưu tiên quyền lợi của người dùng, giảm thiểu các mối đe dọa do AI gây ra, các thư viện có thể thúc đẩy lòng tin lâu dài, bảo đảm AI có thể mang lại cho hệ sinh thái học thuật và hệ thống thư viện rộng lớn theo cách có đạo đức, có trách nhiệm, công bằng và bền vững.

Nguyễn Tú Quyên

Nguồn: <https://www.libraryjournal.com/>

(Ngày 02/5/2025)